Akkuteollisuus

Pia Vilenius 31.5.2023

Lausunto Talousvaliokunnan kuulemiseen 31.5.2023 koskien EU:n kriittisiä raaka-aineita koskevaa aloitetta (Critical Raw Materials Act)

Akkuteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta kertoa näkemyksistään koskien kriittisten raaka-aineiden aloitetta ja lausuu seuraavaa:

Pidämme EU:n aloitetta kannatettavana. Se on hyvä askel kohti vastuullisempaa raaka-aineiden tuotantoa sekä eurooppalaisen kaivos- ja akkuteollisuuden merkityksen tunnistamista. EU:n tulee pyrkiä eroon laajamittaisista riippuvuuksista muiden maiden tuotannosta, ja nyt käsiteltävänä oleva aloite tukee tätä pyrkimystä.

Koska akkuala on globaali, ja viime aikoina esimerkiksi valtiontukisäädöksiä on monessa maassa muutettu, Suomen tulee maana tehdä kaikki mahdollinen, jotta uudet merkittävät investoinnit saadaan Suomeen ja näin rakennettua koko alan arvoketju materiaalien louhinnasta akkujen kierrätykseen. Suomen houkuttavuutta investointimaana lisäisivät esimerkiksi luvituksen sujuvuus, osaavan työvoiman saatavuus sekä mahdolliset taloudelliset kannusteet (esimerkiksi verotuksellinen etu toiminnan alkuvaiheessa).

Critical Raw Materials Act tarjoaa kriittisiin raaka-aineisiin liittyville investointiprojekteille rahoitus- ja takausohjelmat, mutta ei investointitukia. Kriittisen raaka-aineen toimitusketjun projekteja toteutetaan EU:n ulkopuolella, ja CRMA:n tavoitteeet ovat vaarassa, jos EU:ssa ei ole saatavilla vastaavia investointitukia. Katsomme, että CRMA:n tulee tarjota myös investointitukiohjelmat (CapEx:lle ja OpEx:lle), jotka vastaavat ulkomaisia ohjelmia, kuten Yhdysvaltain IRA.

Suomen on ehdottomasti luotava kansallinen tuki- ja rahoitusohjelma, joka vastaa ulkomaalaisiin ohjelmiin (esim. IRA). Näin saataisi houkuteltua suomalaiseen kriittisten raaka-aineiden toimitusketjuun investointeja, jotka muuten toteutuvat muualla. EU on jo luonut oikeusperustan tällaiselle ohjelmalle Temporary Crisis&Transition Frameworkilla (esim. Espanjan ja Ranskan julkistamat ohjelmat).

Suomella merkittävää etua vastuullisuudesta

Raaka-aineiden louhinnan ja jalostuksen vastuullisuus on olennainen osa aloitetta, ja tässä Suomella on merkittävä etu kilpailijamaihinsa verrattuna. Tehtyjen selvitysten mukaan hiilidioksidipäästöjä voidaan alentaa merkittävästi käyttämällä eurooppalaista raaka-ainetta ja jalostamalla tuotteet Euroopassa. Suomessa on esimerkiksi maailman mittakaavassa suurin akkukemikaalitehdas, jonka hiilidioksidipäästöt ovat merkittävästi kilpailijoita pienemmät.

Aloitteessa mainittu ”performance classes”, eli raaka-aineiden luokittelu niiden ympäristövaikutusten mukaan, on kannatettava asia ja tukee suomalaisen, vastuullisemman

tuotannon tunnistamista. Tämä näkynee jatkossa myös materiaalien ja tuotteiden hinnoissa, sillä vastuullisuutta korostavat tuotteiden valmistajat ja ostajat haluavat vastuullisemmin tuotettuja raaka-aineita. Tämä on Suomelle ehdottoman hyvä asia.

Strategiset projektit olennaisia Suomelle

Aloitteen sisältämä esitys Strategisista projekteista ja niitä arvioivasta boardista on myös erinomainen ajatus. Strategisten projektien listalle valitut hankkeet saisivat nopeutetun luvituksen (12 kk ja 24 kk riippuen siitä, onko kyseessä kaivostoiminta vai ei) sekä mahdollisuuden investointien kannalta tärkeän rahoituksen saamiseen. Tälle listalle tulisi ehdottomasti saada maksimimäärä suomalaisia hankkeita.

Tässä boardiin valittavalla kansallisella edustajalla on merkittävä rooli, sillä ymmärrettävästi kaikkien maiden edustajat tulevat ajamaan listalle omien maidensa projekteja. Tässä tarvitaan ehdottomasti vahvaa edunvalvontaa, joten boardiin nimettävä kansallinen edustaja tulee valita tarkkaan.

Luvituksen tehostaminen tärkeää hankkeiden toteutumisen kannalta

Aloitteen sisältämä ajatus siitä, että luvituksen tehostaminen ja nopeuttaminen on olennaista tärkeiden hankkeiden syntymiselle Eurooppaan, on tärkeä ja oikeansuuntainen. Investoinneille on tärkeää, että luvitus on sujuvaa ja ennakoitavaa.

Parlamentin lisäys ns. yhden luukun periaatteesta tukee elinkeinoelämän lanseeraamaa ”Lupamestari” -ajatusta eli että kutakin hanketta koordinoisi yksi taho. Tämä tehostaisi merkittävästi toimintaa nykyisestä.

Myös komission tarjoama apu keskeisten hankkeiden luvitukseen on tärkeä, sillä kaikilla mailla ei välttämättä ole olemassa tarvittavaa teknistä osaamista eikä resursseja luvituksen nopeuttamiseen.

Jotta investointien kannalta olennainen nopea ja sujuva luvitus on mahdollista, luvituksen resurssien merkittävä lisääminen on keskeisessä roolissa. Jo nyt on havaittavissa ruuhkaa ”vihreiden hankkeiden” luvituksen ohituskaistalla. Luvitusprosessien tehostamisen tulisi koskea myös mahdollisia hankkeita koskevien valitusten käsittelyä.

Materiaalien kiertotalous on tärkeä osa vastuullisuutta

Aloitteessa asetetaan tavoitteita materiaalien kierrätykselle, ja Parlamentti (ITRE) korotti näitä tavoitteita vielä omassa lausunnossaan. Näihin pääseminen tulee olemaan todella haasteellista, sillä suuret volyymit akkuja tulee kierrätyksen vasta vuosien päästä, ja akkujen tuotanto lisääntyy merkittävästi jo lähivuosina. Suomessa toimii jo muutama akkuja kierrättävä yritys, ja kierrätyksen volyymit kasvavat varmasti lähivuosina. Kannatamme

Akkuteollisuus

Pia Vilenius 31.5.2023

akkumateriaalien kierrätystä osana vastuullista tuotantoa, mutta tavoiteprosenttien asettamisessa kannattaa olla realistinen.

Uuden EU:n akkuasetuksen mukaan akkujen sekoitevelvoitteeseen ei hyväksyttäisi muita kuin akkujen valmistusjätteistä tai End of life -akkujen kierrätyksestä peräisin olevia materiaaleja – ei siis virtoja, joita Critical Raw Materials Act erityisesti tavoittelee. Katsommekin, että myös muualta kuin käytetyistä akuista saatavat raaka-aineet pitäisi laskea mukaan tähän sekoitevelvoitteeseen. Ottaen huomioon CRMAn korkeat prosenttitavoitteet kierrätysperäisille raaka-aineille ja projektien keston ideasta luvitukseen sekä investoinnista tuotantoon, näitä hankkeita pitää saada vireille erittäin nopeasti myös Suomessa (ei kuitenkaan pelkkiä teknologiahankkeita liittyen jalostukseen Suomen ulkopuolella). Puollamme kestomagneeteille esitettyä käyttöosuusvelvoitetta (28 art) sekä pyrkimystä edistää kriittisten raaka-aineiden talteenottoa kaivannaisjätteestä (26 art).

Aiemmin annetussa EU:n akkuasetuksessa mainittu ”second life” ennen kierrätystä on myös kannatettava asia, mutta akkujen uusiokäyttöön liittyy merkittäviä riskejä, esimerkiksi tulipalojen mahdollisuus. Akkujen turvallinen uusiokäyttö edellyttääkin riskien tunnistamista ja minimointia.

Kaiken kaikkiaan aloite on hyvä ja tarpeellinen. Loppukiteytyksenä vielä Parlamentin raportöörin lausumana: ”In conclusion, the rapporteur believes that the EU needs to (1) incentivise substitution and innovation in the critical raw materials value chains, (2) streamline permitting procedures, monitoring and governance on Union and national level, (3) decrease the bureaucratic and administrative burden on companies, (4) create incentives to attract the industries of the future to the EU and lastly (5) foster Strategic Partnerships on eye-level for a mutually beneficial outcome”. Akkuteollisuus yhtyy näihin ajatuksiin. Tässä vaiheessa useat aloitteen sisältämät esitykset ovat kuitenkin vielä varsin epämääräisiä, ja toimiin pitäisi saada lisää konkretiaa. Näin ollen toimien vaikutusta yritysten toimintaan ja investointeihin on vielä vaikea arvioida.